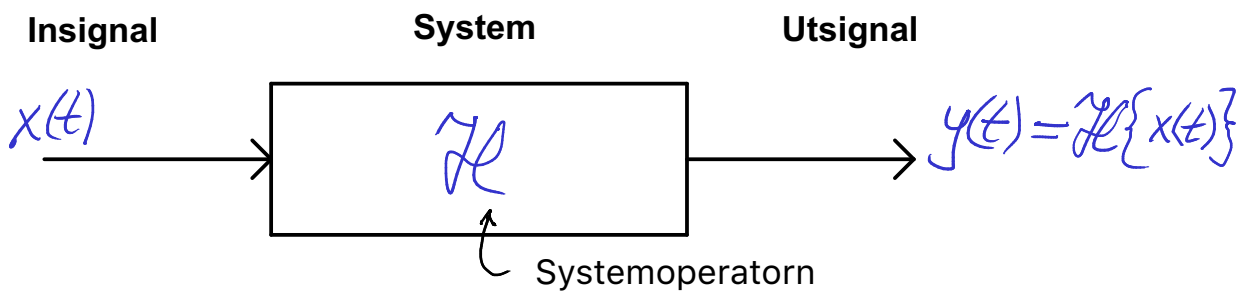

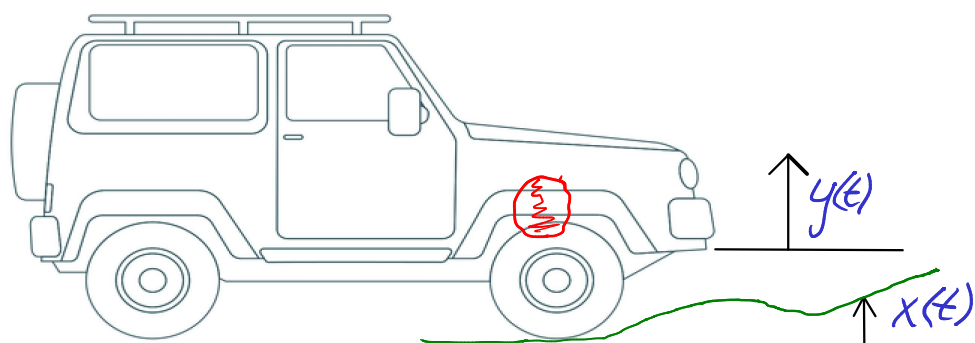
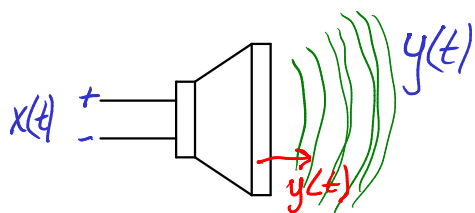
Signaler & System – Föreläsning 1: Inledning, signal- och systemegenskaper

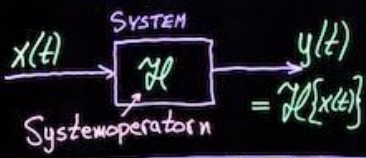
Ett SYSTEM = en matematisk modell av ett fysikaliskt system (alt. en algoritm) som för olika insignaler x genererar olika utsignaler y

En SIGNAL = en informationsbärande matematisk funktion som representerar en (ofta mätbar) fysikalisk storhet.

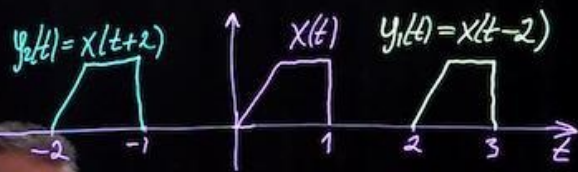
Exempel:

SIGNALOPERATIONER

Tidsskiftning:

Spegling:

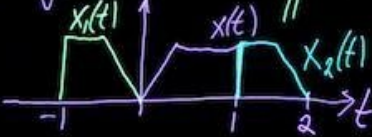

Tidsskalning:

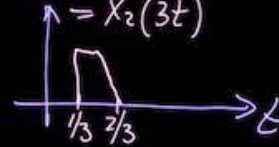
Ex:

$$y_6(t) = x(-3t+2) \quad // \quad x_1(t) = x(-t)$$

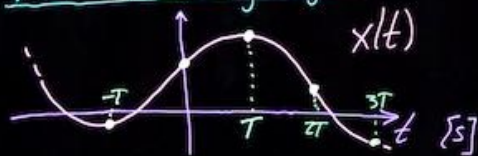
$$x_2(t) = x(-t+2) = x(-(t-2)) = x_1(t-2)$$

$$y_6(t) = x(-3t+2) = x(-(3t)+2) = x_2(3t)$$

SIGNAL TYPER

Tidskontinuerlig signal

Energisignal

Har ändlig signalenergi

$$E_x = \int_{-\infty}^{\infty} |x(t)|^2 dt$$

Tidsdiskret signal

$$P_x = \frac{1}{T_0} \int_{T_0} |x(t)|^2 dt$$

Effekt signal

Har ändlig effekt signal

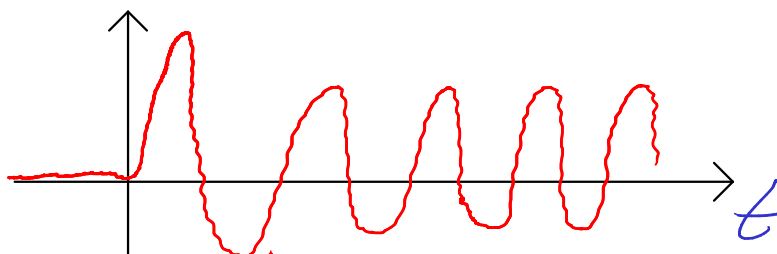
$$P_x = \lim_{T \rightarrow \infty} \frac{1}{T} \int_{-T/2}^{T/2} |x(t)|^2 dt$$

(T₀-)Periodisk signal

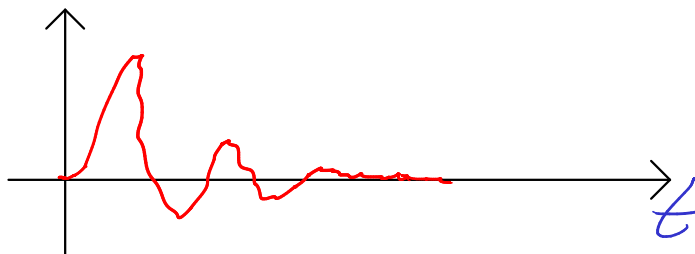
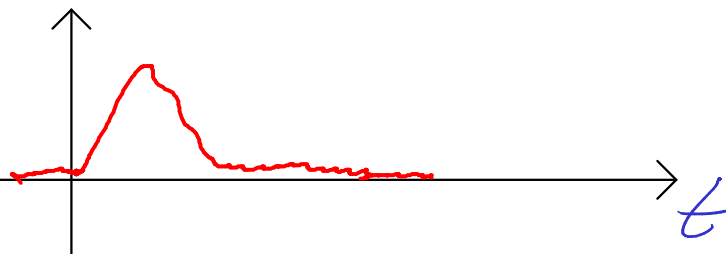
Kausal signal: $x(t) = 0; t < 0$

Stationär signal

Transient signal

Insvängningsförlopp   Stationär signaldel

SIGNALMODELLER - DE VIKTIGASTE

Enhetssteget $u(t) = \begin{cases} 1; & t > 0 \\ 0; & t < 0 \end{cases}$

Används ofta

1) Vid studie av systemets stegsvar $g(t)$

2) Vid definition av signaler i olika tidsintervall,

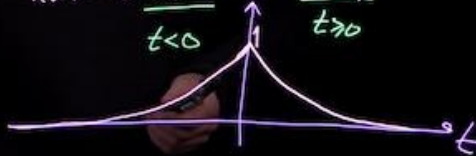
$$x(t) = 2(u(t+3) - u(t+1)) + e^{-t} \cdot u(t)$$

Annars def: $u_0(t) = \begin{cases} 1; & t > 0 \\ 0; & t < 0 \end{cases}$; $u_0(-t) = \begin{cases} 1; & t < 0 \\ 0; & t > 0 \end{cases}$

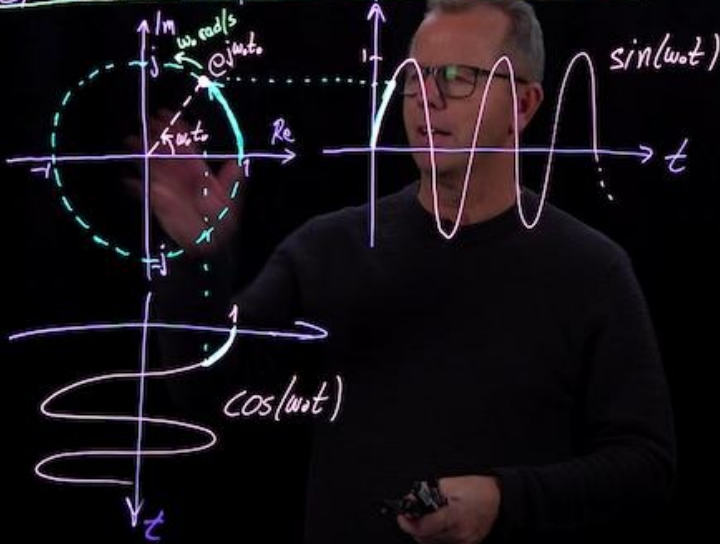

$$x(t) = \begin{cases} e^t u_0(-t) & t < 0 \\ e^{-t} u(t) & t > 0 \end{cases}$$

SIGNALMODELLER - DE VIKTIGASTE

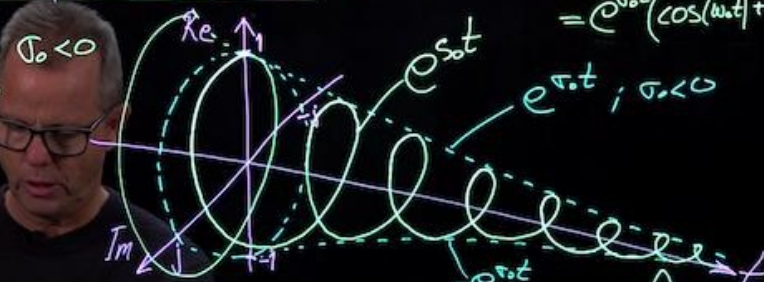
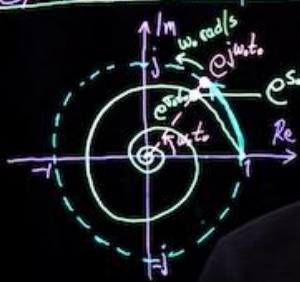
Generella komplexa exponentialfunktioner $e^{s_0 t} = /s_0 = \sigma_0 + j\omega_0/ = e^{\sigma_0 t} \cdot e^{j\omega_0 t}$
 $= e^{\sigma_0 t} (\cos(\omega_0 t) + j \sin(\omega_0 t))$

SIGNALMODELLER - DE VIKTIGASTE

Generella komplexa exponentialfunktioner

$$e^{st} = /s_0 = \sigma_0 + j\omega_0/ = e^{\sigma_0 t} \cdot e^{j\omega_0 t} = e^{\sigma_0 t} (\cos(\omega_0 t) + j \sin(\omega_0 t))$$

$s_0 = 0 \Rightarrow K \cdot e^{st} = K$

$\text{Re}\{e^{st}\} = \frac{e^{\sigma_0 t} \cos(\omega_0 t)}{= /s_0 = 0/} = \cos(\omega_0 t)$

$\omega_0 = 0 \Rightarrow e^{st} = e^{\sigma_0 t}$

$$x(t) = \frac{1}{2\pi j} \int_{\sigma - j\infty}^{\sigma + j\infty} X(s) e^{st} ds$$

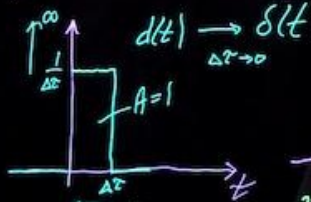
$s = j\omega$

$$x(t) = \sum_{n=-\infty}^{\infty} D_n e^{jn\omega_0 t}$$

SIGNALMODELLER - DE VIKTIGASTE

Diracimpulsen $\delta(t)$

Gränsvärdetolkning:

$$\int_{-\infty}^{\infty} 3\delta(t-2) dt = 3 \int_{-\infty}^{\infty} \delta(t-2) dt = 3 \cdot 1 = 3$$

$$u(t) = \int_{-\infty}^t \delta(\tau) d\tau \Rightarrow \delta(t) = \frac{du(t)}{dt}$$

Paul Diracs egen definition:

$$\begin{cases} \delta(t) = 0 \quad \forall t \neq 0 \\ \int_{-\infty}^{\infty} \delta(t) dt = 1 \end{cases}$$

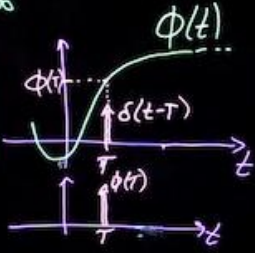
Diracs definition

$$\int_{-\infty}^{\infty} \phi(t) \delta(t-\tau) dt = \phi(\tau)$$

$$= \phi(\tau) \delta(t-\tau)$$

Annor viktig egenskap:

$$\begin{aligned} \delta(a \cdot t) &= \frac{1}{|a|} \delta(t) & \delta(\omega - \omega_0) &= \\ & & \delta(2\pi(f - f_0)) &= \\ & & = \frac{1}{2\pi} \delta(f - f_0) & \end{aligned}$$

Exempel:

$$x(t) = \int_{-\infty}^{\infty} x(\tau) \delta(t-\tau) d\tau$$

SYSTEMEGENSKAPER

($\mathcal{L}$ = systemoperatorn)

LINJÄRITET

Låt $x(t) = a \cdot x_1(t) + b \cdot x_2(t)$, $a, b, \mathbb{R}$

Systemet är linjärt om $y(t) = a \cdot y_1(t) + b \cdot y_2(t)$

Alt. formulering: $\mathcal{L}\{a \cdot x_1(t) + b \cdot x_2(t)\} = a \cdot \mathcal{L}\{x_1(t)\} + b \cdot \mathcal{L}\{x_2(t)\}$

Linjärt $\Rightarrow$ Homogent: $\mathcal{L}\{a \cdot x(t)\} = a \cdot \mathcal{L}\{x(t)\}$

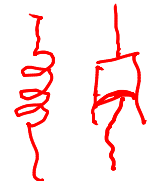
Additivitet: $\mathcal{L}\{x_1(t) + x_2(t)\} = \mathcal{L}\{x_1(t)\} + \mathcal{L}\{x_2(t)\}$

Annars är systemet icke-linjärt

Viktig linjäritetskonsekvens:

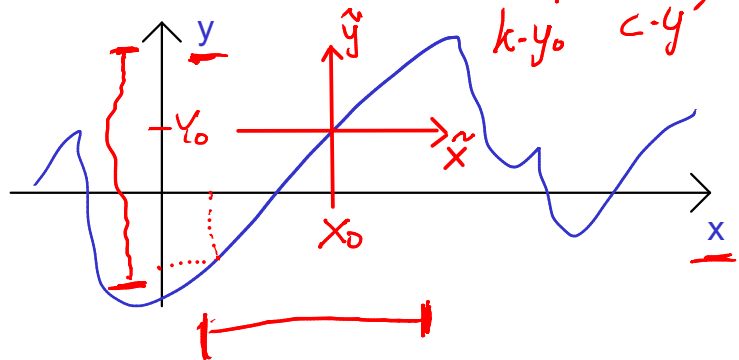
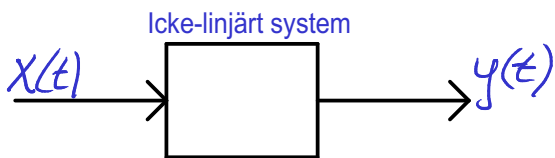
Om $x(t) = 0 \Rightarrow y(t) = 0$

Anv. vid motbevis

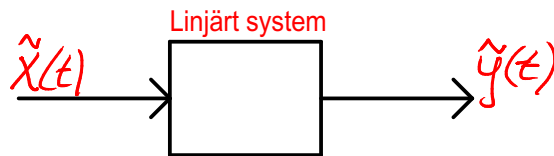

$F_p = F_d = c \cdot y'$

De flesta fysikaliska system är inte linjära.

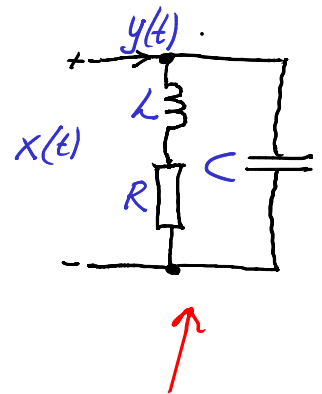
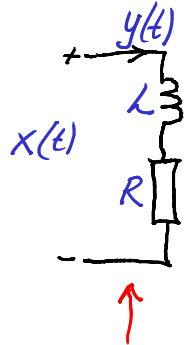
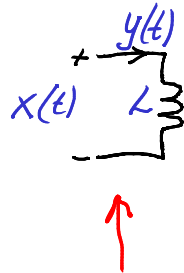
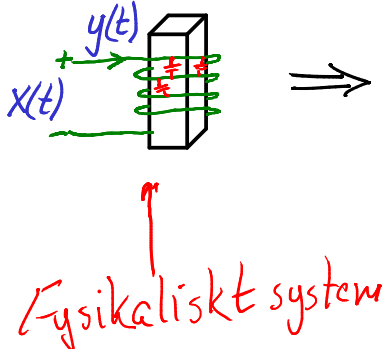
Linjärisera $\Rightarrow$

Exempel:

Spole

Olika linjära modeller

Exempel – test av linjäritet

(betrakta energifritt system)

$$y(t) = \mathcal{H}\{x(t)\} \Rightarrow y_n(t) = \mathcal{H}\{x_n(t)\}$$

Låt $x(t) = a \cdot x_1(t) + b \cdot x_2(t)$ Om linjärt $\Rightarrow y(t) = a \cdot y_1(t) + b \cdot y_2(t)$, $a, b \in \mathbb{R}$

---

① $y(t) = t \cdot x(t-4)$ $\Rightarrow y_n(t) = t \cdot x_n(t-4)$
 $y(t) = t(a \cdot x_1(t-4) + b \cdot x_2(t-4)) = a \cdot \underbrace{t \cdot x_1(t-4)} + b \cdot \underbrace{t \cdot x_2(t-4)}$
 $= a \cdot y_1(t) + b \cdot y_2(t)$
 $\Rightarrow$ Systemet är linjärt

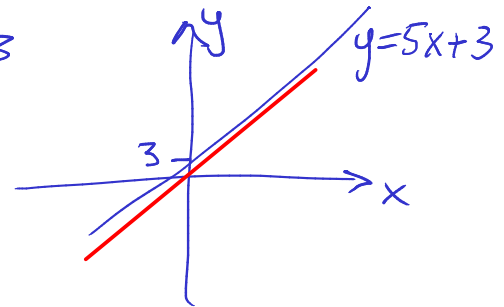
② $y(t) = 5x(t) + 3$ $\Rightarrow y_n(t) = 5x_n(t) + 3$

Test: låt $x(t) = 0 \Rightarrow y(t) = 3$
 $\neq 0$

$\Rightarrow$ Systemet är icke-linjärt

Testa själv: $y(t) = 5(a \cdot x_1(t) + b \cdot x_2(t)) + \underline{\underline{3}}$

= - - - -

③ $\frac{dy(t)}{dt} + 2y(t) = 3 \frac{dx(t)}{dt}$ $\Rightarrow \frac{dy_n(t)}{dt} + 2y_n(t) = 3 \frac{dx_n(t)}{dt}$
 $(y_n' + 2y_n = 3x_n')$ *

$x = a \cdot x_1 + b \cdot x_2$

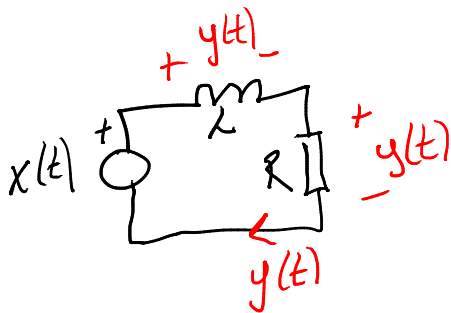
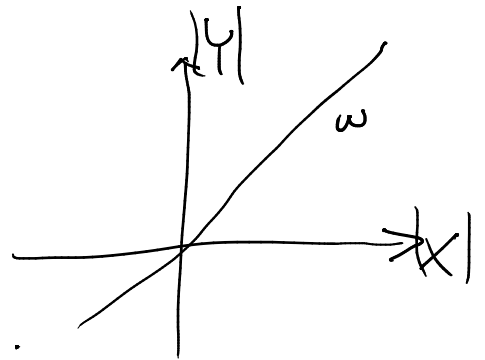
Hz: $3x' = 3(a \cdot x_1 + b \cdot x_2)' = a \cdot 3x_1' + b \cdot 3x_2' =$
 $= a(y_1' + 2y_1) + b(y_2' + 2y_2)$
 $= (ay_1 + by_2)' + 2(a \cdot y_1 + b \cdot y_2) = \text{diff. ehv}$
 $= y' + 2 \cdot y$

Identifiziere $\Rightarrow y(t) = a \cdot y_1(t) + b \cdot y_2(t)$

$\Rightarrow$ Systemet är linjärt.

$y(t) = \frac{dx(t)}{dt}$

$Y(\omega) = j\omega \cdot X(\omega)$

$\frac{dy(t)}{dt} + a \cdot y(t) = b \frac{dx(t)}{dt} + c \cdot x(t)$

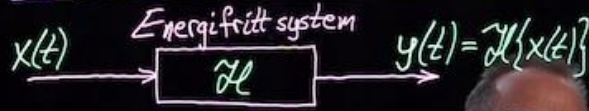
$a = Rk$

m
k
c

SYSTEMEGENSKAPER

($\mathcal{A}$ = systemoperatorn)

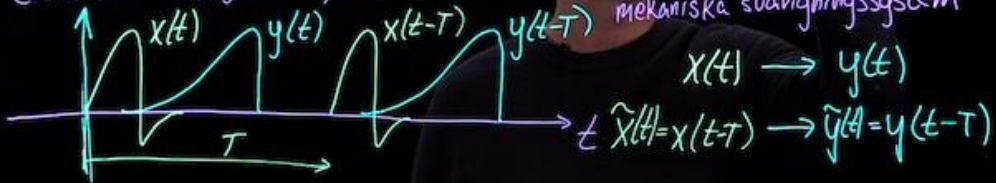
Tidsinvarians

LTI-system

Systemparametrarna för ett tidsinvariant system är konstanta
 T.ex. R, L, C för elektriska nät/system, dämpn. konstant & fjäderkonstant hos mekaniska svängningssystem

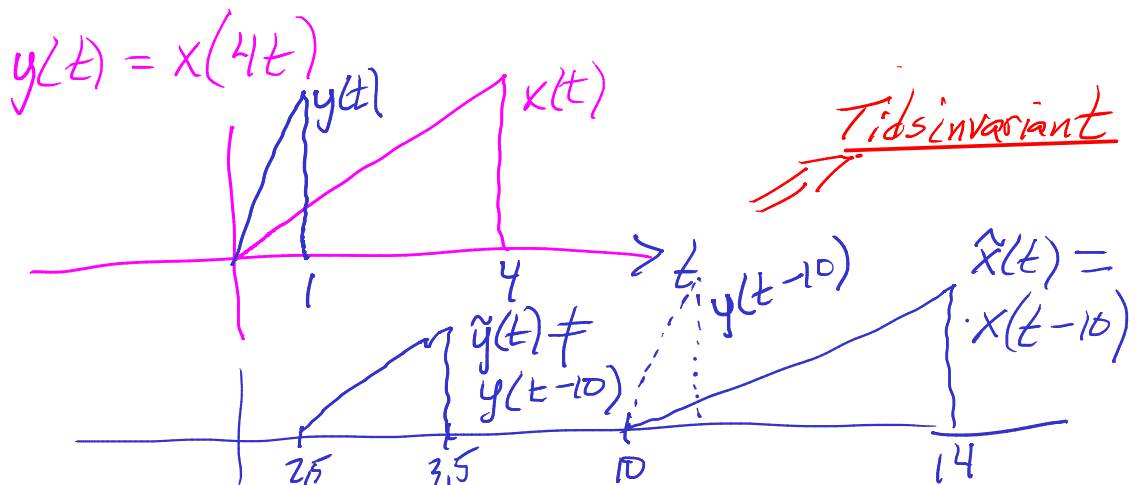
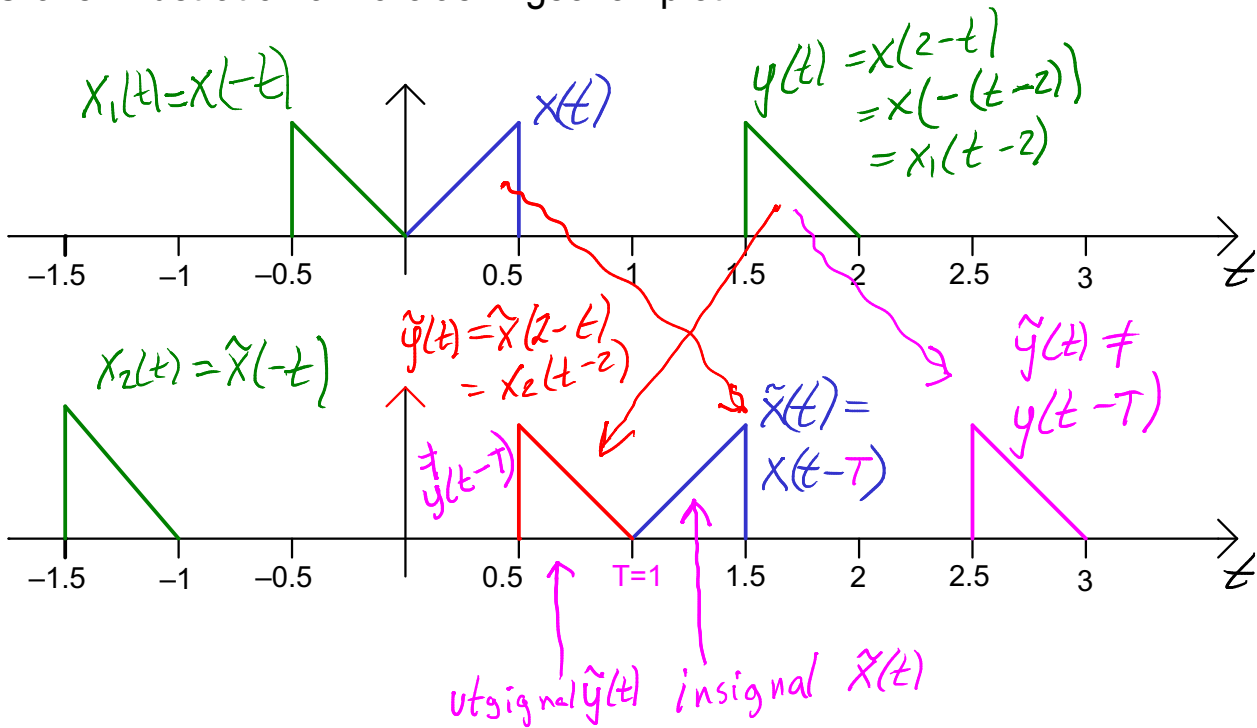
Konsekvens:

Testmetod:

$y(t) = x(2-t)$ ①   Låt $\tilde{x}(t) = x(t-T)$ ②
 $\Rightarrow \tilde{y}(t) \stackrel{①}{=} \tilde{x}(2-t) \stackrel{②}{=} x(2-t-T) = x(2-(t+T)) \stackrel{①}{=} y(t+T) \neq y(t-T)$
 $\Rightarrow$ Systemet är tidsvariant (tidsvariabelt)

Grafisk illustration av föreläsningsexemplet

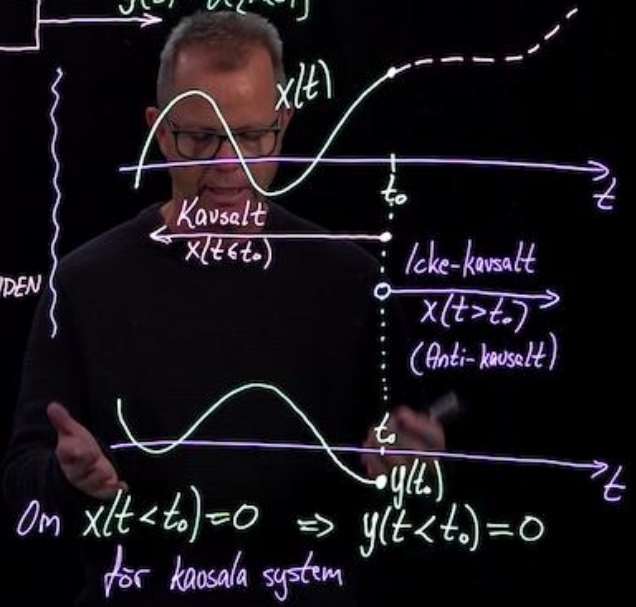
SYSTEMEGENSKAPER ($\mathcal{A}$ = systemoperatören)

Kausalitet

Handlar om vilken del av insignalen som utsignalen beror på.
 Kausalt system $\Rightarrow$ Utsignalen $y(t)$ beror inte på insignalens, $x(t)$, framtida värden.

SYSTEMEGENSKAP	$y(t)$ beror på $x(t \leq t_0)$?	$y(t_0)$ beror på $x(t > t_0)$?
Kausalt	JÄ	NEJ
Icke-kausalt	Eventuellt	JÄ
Spec. fall: Anti-kausalt	NEJ	JÄ

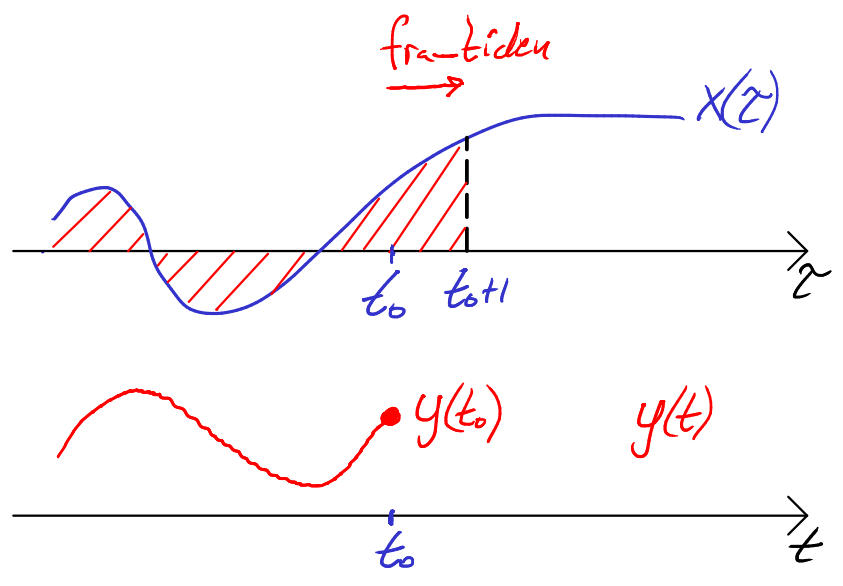
Exempel

① $y(t) = \sqrt{x(t-2)}$

Kausalt

② $y(t) = \int_{-\infty}^{t+1} x(\tau) d\tau$

Icke-kausalt

③ $y(t) = x(t+3)$

Icke-kausalt

Anti-kausalt

④ $y(t) = x(-t)$

$y(3) = x(-3)$
 $y(-4) = x(4)$

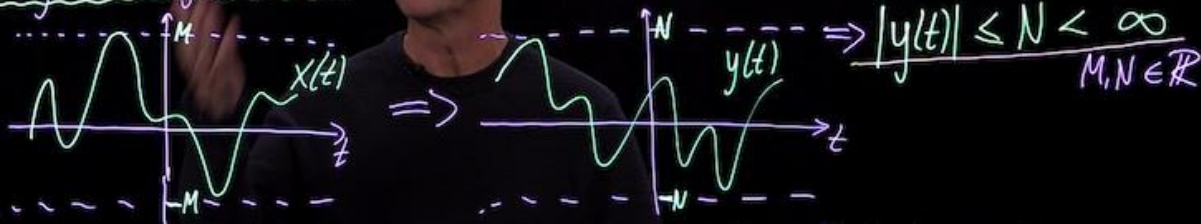
Icke-kausalt

SYSTEMEGENSKAPER ($\mathcal{A}$ = systemoperatorn)

Stabilitet

Insignal-utsignalstabil (BIBO-stabil) system om $|x(t)| \leq M < \infty$

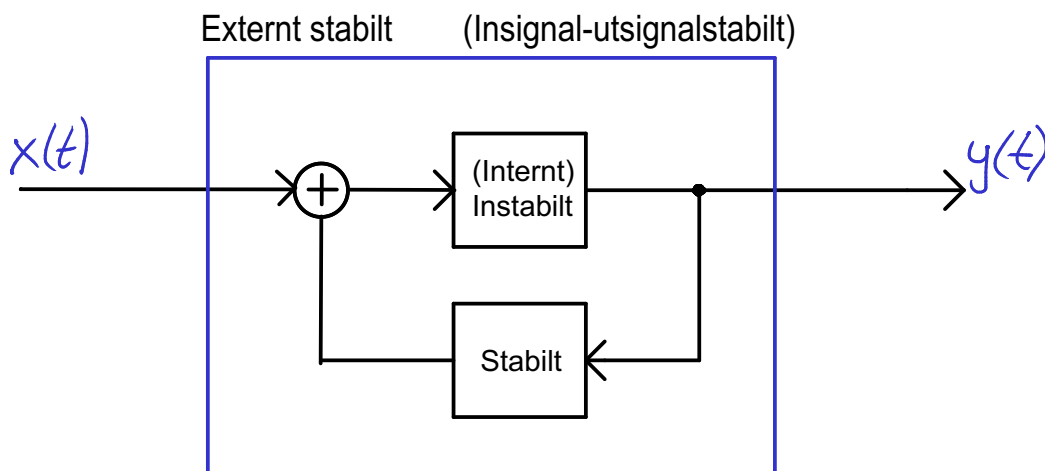
- Marginellt stabilt system: BIBO-stabilt för de flesta begränsade insignaler, men minst en begränsad insignal ger icke-begränsad utsignal
- Instabilt system: Ingen begränsad insignal resulterar i en begränsad utsignal.

Exempel:

- ① $y(t) = 5x(t-2) + 3$ Stabilt
  - ② $y(t) = \frac{dx(t-3)}{dt}$ $|y| \neq |x|$ utom om $x(t)$ inneh. diskontinuitet(er) $\Rightarrow \frac{dx}{dt} = \delta(t)$
Marginellt stabilt
  - ③ $\frac{dy(t)}{dt} - y(t) = x(t)$
    - Stabilt om icke-kausalt
    - Instabilt om kausalt
- Se senare i kursen!

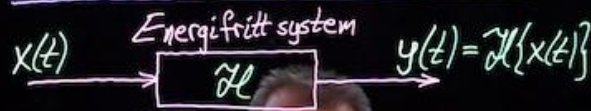
Stabilisering av instabila system med hjälp av återkoppling

(kommer senare i kursen)

SYSTEMEGENSKAPER

($\mathcal{A}$ = systemoperatorn)

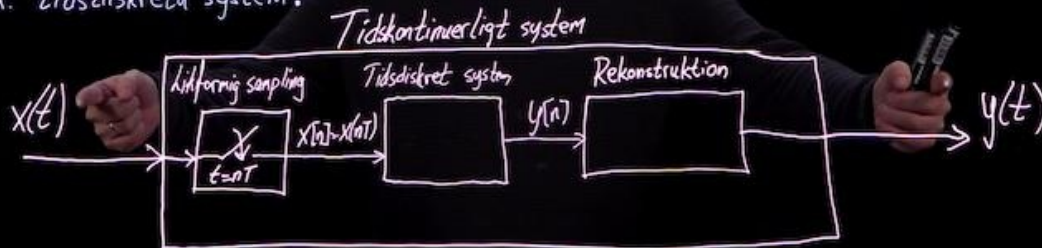

Tidskontinuerliga system

Tidsdiskreta system

Tidskontinuerliga system modelleras/implementeras ofta m.h.a. tidsdiskreta system:

Tidskontinuerlig signal – Signalen är kontinuerlig längs tidsaxeln

Analog signal – Signalen kan anta alla värden

Tidsdiskret signal – Signalen är diskret längs tidsaxeln

Digital signal – Signalens värden är diskretiserade
(t.e.x. på grund av binär representation)